

Nr 3.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

Genom en den 12 december 1952 dagtecknad proposition, nr 16, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

Härigenom förordnas, att 37 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 skall upphöra att gälla ävensom att 5 § 1 och 3 mom., 34 §, 35 § 1 mom., 36, 38 och 42 §§, 43 § 1 mom., 44 §, 56 och 57 §§ samt 62 § 2 mom. nämnda förordning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

5 §.

1 m o m. Roteombud åligger — — — noggrann efterrättelse.

För sådant ändamål har roteombudet *att* uppmärksamt följa förändringarna i rotens befolkning samt i fråga om fastigheternas ägare eller innehavare och *de juridiska personerna inom roten, att* genom råd och påminnelser, där så erfordras, verka för att föreskriven anmälnings- eller uppgiftsskyldighet varder vederbörligen fullgjord och, där någon i sådant hänseende visar tredska eller försumlighet, göra anmälan därom hos pastor, samt *att* närvara vid förskrivning, varom i 45 § förmåles, och vid mantalsskrivningsförrättning.

Roteombud skall — — — ifrågasvara uppgifter.

3 m o m. Till ledning vid uppdragets fullgörande skall varje roteombud årligen i god tid före förskriv-

Föreslagen lydelse:

5 §.

1 m o m. Roteombud åligger — — — noggrann efterrättelse.

För sådant ändamål har roteombudet *att* uppmärksamt följa förändringarna i rotens befolkning samt i fråga om fastigheternas ägare eller innehavare, *att* genom råd och påminnelser, där så erfordras, verka för att föreskriven anmälnings- eller uppgiftsskyldighet varder vederbörligen fullgjord och, där någon i sådant hänseende visar tredska eller försumlighet, göra anmälan därom hos pastor, samt *att* närvara vid förskrivning, varom i 45 § förmåles, och vid mantalsskrivningsförrättning.

Roteombud skall — — — ifrågasvara uppgifter.

3 m o m. Till ledning vid uppdragets fullgörande skall varje roteombud årligen i god tid före förskriv-

¹ Senaste lydelse av 35 § 1 mom., se 1951: 394.

Nuvarande lydelse:

ningen tillställas en av länsbyrån tryckt roteförteckning, upptagande fastigheterna inom roten med deras ägare och innehavare samt de fysiska och juridiska personerna inom roten.

I församling, — — — församlingens befolkning.

34 §.

Hos lokal skattemyndighet skola i den ordning Konungen föreskriver föras fortlöpande register bestående av avtryckskort över fastigheterna, befolkningen och de juridiska personerna inom fögderiet eller staden.

35 §.

1 m o m. Vid mantalsskrivning skola i mantalslängder uppföras:

1. alla fysiska personer vilka den 1 november förrättningsåret skola vara kyrkobokförda i riket;

2. alla vid nämnda tidpunkt bestående inländska juridiska personer samt sådana utländska juridiska personer, vilka enligt senaste taxeringslängd voro skattskyldiga här i riket, därvid under juridiska personer begripas ägare av för gemensamt behov avsatta så kallade besparingsskogar, häradsallmänningar och andra likartade samfälligheter, som förvaltas självständigt för delägarnas gemensamma räkning; dock att svenska staten samt landsting, kommuner och andra menigheter i riket icke mantalsskrivas utom där de skola upptagas i taxeringslängd för beskattning; samt

3. alla vid ingången av mantalsåret bestående fastigheter jämte dit hörande torp eller andra lägenheter samt byggnader å ofri grund ävensom lappbyar, med angivande vid varje fastighet eller byggnad av dess ägare och innehavare samt den förändring i avseende å ägande-, åbo- eller nyttjanderätt, som må hava inträffat sedan nästföregående mantalsskrivning.

Där länsstyrelsen beträffande visst mantalsskrivningsdistrikt så förordnat, skall i mantalslängden jämväl

Föreslagen lydelse:

ningen tillställas en av länsbyrån tryckt roteförteckning, upptagande fastigheterna inom roten med deras ägare och innehavare samt de fysiska personerna inom roten.

I församling, — — — församlingens befolkning.

34 §.

Hos lokal skattemyndighet skola i den ordning Konungen föreskriver föras fortlöpande register bestående av avtryckskort över fastigheterna och befolkningen inom fögderiet eller staden.

35 §.

1 m o m. Vid mantalsskrivning skola i mantalslängder uppföras:

1. alla fysiska personer vilka den 1 november förrättningsåret skola vara kyrkobokförda i riket; samt

2. alla vid ingången av mantalsåret bestående fastigheter jämte dit hörande torp eller andra lägenheter samt byggnader å ofri grund ävensom lappbyar, med angivande vid varje fastighet eller byggnad av dess ägare och innehavare samt den förändring i avseende å ägande-, åbo- eller nyttjanderätt, som må hava inträffat sedan nästföregående mantalsskrivning.

*Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:*

antecknas, särskilt för varje fastighet, rörelse som å fastigheten bedrivs med angivande av rörelseidkarens namn och postadress, vare sig han är å fastigheten mantalsskriven eller icke.

36 §.

1 m o m. Fysisk person skall mantalsskrivas i det distrikt, inom vilket han den 1 november förrättningsåret rätteligen skall vara kyrkobokförd.

Oskift dödsbo efter person, som vid dödsfallet var bosatt här i riket, skall mantalsskrivas i det distrikt, inom vilket den avlidne vid dödsfallet var kyrkobokförd.

Bolag eller annan sammanslutning, som har sitt säte i utlandet men som jämlikt 64 § 2 mom. kommunalskattelagen skall betraktas såsom svensk ekonomisk förening, skall mantalsskrivas i det distrikt, inom vilket den verkliga ledningen av företaget den 1 november förrättningsåret utövas.

Annan juridisk person än oskift dödsbo och bolag eller annan sammanslutning, som nyss sagts, skall mantalsskrivas i det distrikt, där vederbörande styrelse eller förvaltning den 1 november förrättningsåret hade sitt säte eller där syssloman eller ombud vid nämnda tid var bosatt.

2 m o m. Fysisk person mantalsskrives å den fastighet, å vilken personen den 1 november förrättningsåret rätteligen skall vara kyrkobokförd. Fysiska personer, vilka utan att sakna känt hemvist skola vara kyrkobokförda under rubrik å församlingen skrivna, mantalsskrivas under rubrik å kommunen skrivna. Under rubrik utan känt hemvist mantalsskrivas de personer vilka befunnits sakna sådant hemvist eller, såvitt angår den nomadiserande lappbefolkningen, huvudviste.

Juridisk person mantalsskrives å fastighet, där den juridiska personen med hänsyn till i 1 mom. omförmälda eller andra omständigheter anses hava sitt säte, eller, om dylik fastig-

36 §.

Fysisk person skall mantalsskrivas i det distrikt och å den fastighet, där han den 1 november förrättningsåret rätteligen skall vara kyrkobokförd. Fysiska personer, vilka utan att sakna känt hemvist skola vara kyrkobokförda under rubrik å församlingen skrivna, mantalsskrivas under rubrik å kommunen skrivna. Under rubrik utan känt hemvist mantalsskrivas de personer vilka befunnits sakna sådant hemvist eller, såvitt angår den nomadiserande lappbefolkningen, huvudviste.

Nuvarande lydelse:

het ej finnes, under rubrik å kommunen skrivna.

37 §.

2 m o m. Av de i mantalslängden för förrättningsåret upptagna juridiska personerna må, utom den som enligt 35 § 1 mom. 2. ej vidare skall mantalsskrivas, ej vid mantalsskrivningen utelämnas annan än den, som vid förrättningen eller därefter innan den 25 januari mantalsåret hos mantalsskrivningsförrättaren styrkes vara för mantalsåret upptagen i mantalslängd för annat mantalsskrivningsdistrikt.

38 §.

1 m o m. Envar fysisk person, som ej enligt vad nedan sägs skall av annan i mantalsuppgift upptagas, samt envar juridisk person skall årligen lämna skriftlig uppgift till mantalsskrivningen i det distrikt, varest vederbörande skall mantalsskrivas. Den, som har familj, skall i sin mantalsuppgift upptaga jämväl hos honom bosatta familjemedlemmar med undantag av sådan, som äger eller brukar fastighet eller äger eller är redare i fartyg eller som i rörelse eller hushåll eller för fastighets skötsel regelbundet eller tillfälligt sysselsätter arbetare.

Det åligger hushållsföreståndare att tillse, att uppgifter avlämnas för samtliga till hushållet hörande eller eljest hos honom inneboende personer, samt att såvitt möjligt föranstalta om rättelse eller fullständiggande av uppenbart oriktig eller ofullständig uppgift.

2 m o m. Fysisk eller juridisk person, som äger, besitter eller brukar fast egendom eller idkar rörelse inom annat distrikt än det, varest vederbörande skall mantalsskrivas, åligger att jämväl till mantalsskrivningen i förstnämnda distrikt avlämna uppgift enligt fastställt formulär angående egendomen eller rörelsen med därtill hörande personal.

Föreslagen lydelse:

38 §.

1 m o m. Envar fysisk person, med undantag dock för den som är medlem av annans hushåll och bosatt hos denne, skall årligen lämna skriftlig uppgift (*m a n t a l s u p p g i f t*) till mantalsskrivningen i det distrikt, där han skall mantalsskrivas.

2 m o m. Fysisk eller juridisk person, som under förrättningsåret sysselsatt eller kommer att sysselsätta arbetare, skall till mantalsskrivningen lämna sådan skriftlig uppgift om den sysselsatta arbetskraften (*a r b e t s g i v a r e u p p g i f t*), som erfordras för försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Nuvarande lydelse:

3 m o m. Mantalsuppgift skall lämnas enligt av riksbyrån fastställt formulär.

Angående vad *mantalsuppgift* skall innehålla förordnar Konungen.

Mantalsuppgift må lämnas i slutet konvolut försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.

4 m o m. Blanketter till mantalsuppgifter skola i den ordning Konungen föreskriver på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

42 §.

Varje efter senaste mantalsskrivning ingången avhandling angående ägande-, äbo- eller arrenderätt till fast egendom bör av fastighetens innehavare vid mantalsskrivningen uppvisas.

43 §.

1 m o m. Det åligger vederbörande fastighetsägare eller den i hans ställe är att insamla i 38 § 1 mom. omförmälda uppgifter för fysiska och juridiska personer inom fastigheten *ävensom i 38 § 2 mom. omförmälda uppgifter angående fastigheten och därå bedriven rörelse.*

Uppgifterna skola — — — är stadgat.

Det åligger — — — å konvolutet.

Uppgifterna skola — — — finnes anordnat.

Uppgiftsskyldig, som ej skall mantalsskrivas å viss fastighet, har att själv inom den i andra stycket stadgade tid till vederbörande roteombud, pastor eller insamlingsställe avlämna *mantalsuppgift*, varom i 38 § 1 mom. förmåles.

44 §.

Har uppgift eller handling, varom i 38, 40 eller 42 § förmåles, ej inom

Föreslagen lydelse:

3 m o m. Mantalsuppgift och *arbetsgivareuppgift skola* lämnas enligt av riksbyrån *fastställda* formulär. Angående vad *sådana uppgifter skola* innehålla förordnar Konungen. *Uppgifter, som här avses*, må lämnas i slutet konvolut försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.

4 m o m. Blanketter till mantalsuppgifter och *arbetsgivareuppgifter* skola i den ordning Konungen föreskriver på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

42 §.

Lokal skattemyndighet må, där så finnes påkallat, förelägga den som efter senaste mantalsskrivning blivit ägare till eller därmed likställd innehavare av fast egendom eller ägare till byggnad å ofri grund att inom viss tid för myndigheten uppvisa vederbörliga åtkomsthändingar. Föreläggande, som här avses, skall tillställas vederbörande i rekommenderat brev.

43 §.

1 m o m. Det åligger vederbörande fastighetsägare eller den i hans ställe är att insamla i 38 § 1 och 2 mom. omförmälda uppgifter för fysiska och juridiska personer inom fastigheten.

Uppgifterna skola — — — är stadgat.

Det åligger — — — å konvolutet.

Uppgifterna skola — — — finnes anordnat.

Uppgiftsskyldig *fysisk person*, som ej skall mantalsskrivas å viss fastighet, har att själv inom den i andra stycket stadgade tid till vederbörande roteombud, pastor eller insamlingsställe avlämna *uppgift*, varom i 38 § 1 och 2 mom. förmåles.

44 §.

Har uppgift, varom i 38 eller 40 § förmåles, ej inom föreskriven tid av-

Nuvarande lydelse:

föreskriven tid avlämnats eller är avlämnad uppgift ofullständig bör den försumlige, om han finnes inom orten, av mantalsskrivningsförrättaren i den ordning 63 § stadgar skriftligen anmanas att inom viss tid efter delfåendet av anmaningen vederbörligen fullgöra sin skyldighet. Finnes den försumlige ej inom orten, må för skyldighetens utkrävande anlitas biträde av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige lämpligt vite.

56 §.

Länsbyrå för folkbokföringen är länsstyrelsen.

Länsbyrån skall föra tryckande register över fastigheterna, befolkningen och de juridiska personerna inom länet.

Där med — — — lokala skattemyndigheten.

Vad i — — — lokala skattemyndigheten.

57 §.

Hos varje länsbyrå skola föras förteckning över födelsenummer, som av länsbyrån fastställas, alfabetiska adressregister, bestående av avtryckskort, över fysiska och juridiska personer, samt ett nummerregister över fysiska personer, bestående av avtryckskort, vilka ordnats efter personernas födelsenummer.

62 §.

2 m o m. Försummelse att lämna sådan mantalsuppgift för juridisk person, varom i 38 § 1 mom. förmä-

Förestlagen lydelse:

lämnats eller är avlämnad uppgift ofullständig, bör den försumlige, om han finnes inom orten, av mantalsskrivningsförrättaren i den ordning 63 § stadgar skriftligen anmanas att inom viss tid efter delfåendet av anmaningen vederbörligen fullgöra sin skyldighet. Finnes den försumlige ej inom orten, må för skyldighetens utkrävande anlitas biträde av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige lämpligt vite.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, där någon underlåtit att inom föreskriven tid efterkomma föreläggande, som i 42 § avses.

56 §.

Länsbyrå för folkbokföringen är länsstyrelsen.

Länsbyrån skall föra tryckande register över fastigheterna och befolkningen inom länet. Länsbyrån skall vidare i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen eller, efter Konungens bestämmande, av riksbyrån och riksskattenämnden i samråd, föra tryckande register över juridiska personer inom länet.

Där med — — — lokala skattemyndigheten.

Vad i — — — lokala skattemyndigheten.

57 §.

Hos varje länsbyrå skola föras förteckning över födelsenummer, som av länsbyrån fastställas, alfabetiska adressregister, bestående av avtryckskort, över fysiska personer, samt ett nummerregister över fysiska personer, bestående av avtryckskort, vilka ordnats efter personernas födelsenummer.

62 §.

2 m o m. Försummelse att lämna sådan arbetsgivareuppgift, varom i 38 § 2 mom. förmäles, så ock under-

*Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:*

les, eller sådan uppgift för fysisk eller låtenhet att iakttaga vad i 41 § stad-
juridisk person som i 38 § 2 mom. gas straffes med böter högst tre-
sågs, så ock underlåtenhet att iaktta- hundra kronor.
ga vad i 41 § stadgas straffes med
böter högst trehundra kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953.

Inledning.

Såsom ett led i arbetet med utredningen av vissa frågor rörande folkbokföringsväsendet avlämnade assessorn i kammarrätten S. F. von Otter den 21 november 1951 en promemoria med förslag till vissa ändringar i folkbokföringsförordningen m. m. Över promemorian avgavs remissyttranden av ett flertal myndigheter och sammanslutningar. På grundval härav avlät Kungl. Maj:t till 1952 års riksdag proposition med förslag till ändring i folkbokföringsförordningen (prop. nr 216). Nämnda proposition upptog icke i promemorian framförda förslag att den mantalsskrivning av juridiska personer, som nu förekomme, skulle slopas och att vissa förenklingar i fråga om allmänhetens uppgiftsskyldighet i samband med mantalsskrivningen skulle genomföras. Sistberörda frågor har förelagts riksdagen genom förevarande proposition nr 16. Nedan skall en huvudsaklig redogörelse lämnas för de skäl, som anförts till stöd för de genom propositionen framlagda författningsförslagen. I den mån redogörelse för skälen ej lämnas i det följande får utskottet hänvisa till propositionen.

Mantalsskrivning av juridiska personer.

Gällande bestämmelser. Enligt 35 § 1 mom. andra punkten folkbokföringsförordningen, sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelsen den 1 juni 1951 (nr 394), skall vid mantalsskrivning i mantalslängder uppföras alla den 1 november förrättningsåret bestående inländska juridiska personer samt sådana utländska juridiska personer, vilka enligt senaste taxeringslängd var skattskyldiga här i riket, därvid under juridiska personer inbegripes ägare av för gemensamt behov avsatta så kallade besparingssskogar, häradsallmänningar och andra likartade samfälligheter, som förvaltas självständigt för delägarnas gemensamma räkning; dock att svenska staten samt landsting, kommuner och andra menigheter i riket icke mantalsskrivs utom där de skall upptagas i taxeringslängd för beskattning.

Bestämmelser rörande juridiska personer finnes även i andra paragrafer av folkbokföringsförordningen. Nämnas må 5, 34, 36, 37, 38, 43, 56, 57 och 62 §§. Om tryckande register, d. v. s. ett hos länsstyrelsen fört, av tryckplåtar för adresseringsmaskiner bestående register över fastigheter och personer, stadgas i 56 §.

Departementschefen. »Det viktigaste motivet för att införa mantalsskrivning av juridiska personer var de fördelar som denna ansågs komma att få ur taxeringssynpunkt. Särskilt avseende fästes vid de ökade möjligheter till deklarationskontroll, som mantalsskrivningen förutsågs skola medföra. Mantalsskrivning av juridiska personer ägde första gången rum under hösten 1949 för mantalsåret 1950, men redan vid denna första mantalsskrivning skedde en av praktiska skäl förestavad begränsning av de kategorier juridiska personer, som skulle mantalsskrivas.

Utredningsmannen har såsom skäl för sitt förslag att denna mantalsskrivning slopas anfört bl. a., att de brister i fråga om taxeringsväsendets organisation, vilka förelåg vid den tid, då tanken på denna form av registrering först framfördes, i stort sett blivit eliminerade genom den av 1943 års riksdag beslutade omorganisationen av beskattningsnämnderna. Erfarenheten har vidare, enligt utredningsmannen, givit vid handen att mantalsskrivningen av de juridiska personerna ur taxeringssynpunkt icke haft den stora betydelse, som man förväntat sig, bl. a. med hänsyn till att flertalet av dem som bleve föremål för mantalsskrivning jämväl vore registrerade i annan ordning.

Remissinstanserna har i allmänhet funnit de skäl, som anförts för att mantalsskrivningen av juridiska personer bör slopas, så övertygande att de tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran eller förklarat sig icke vilja motsätta sig förslagets genomförande. Endast kammarrätten har avstyrkt förslaget; bl. a. har kammarrätten uttalat att erfarenhet saknades till stöd för påståendet att mantalsskrivningen icke medfört de väntade fördelarna ur beskattningssynpunkt.

Givet är att en viss tveksamhet kan vara på sin plats angående lämpligheten av att redan nu, efter det att bestämmelserna om mantalsskrivning av juridiska personer varit i tillämpning vid allenast fyra mantalsskrivningar, vidtaga några ändringar i dessa bestämmelser. Emellertid visar uttalandena i yttrandena från flertalet av de remissinstanser, som har att syssla med taxering och mantalsskrivning och det material som därvid framkommer, att den nuvarande ordningen beträffande juridiska personer medfört avsevärda olägenheter i form av en ökad arbetsbörda för de därav berörda myndigheterna utan att däremot svarande fördelar i form av bättre taxeringsresultat uppnåtts. Icke heller synes denna mantalsskrivning medföra andra fördelar, exempelvis för statistikens vidkommande, av sådan betydelse, att de motiverar dess bibehållande. Då sålunda den framförda kritiken mot det nuvarande systemet synes vara berättigad, ansluter jag mig till utredningsmannens förslag att mantalsskrivningen av juridiska personer slopas. Samtidigt har utredningsmannen föreslagit, att det redan insamlade materialet bevaras i den formen att de tryckande registren över dessa personer bibehålles, samt att registren aktualiseras på lämpligt sätt. Icke heller mot detta förslag har jag någon erinran.»

Anteckning i mantalslängd av rörelse, som bedrivs å viss fastighet.

Gällande bestämmelser. Enligt 35 § 1 mom. sista stycket folkbokföringsförordningen skall, där länsstyrelsen beträffande visst mantalsskrivningsdistrikt så förordnat, i mantalslängden antecknas, särskilt för varje fastighet, rörelse som å fastigheten bedrivs med angivande av rörelseidkarens namn och postadress, vare sig han är å fastigheten mantalsskriven eller icke.

Departementschefen. »Såsom utredningsmannen framhållit har icke någon länsstyrelse meddelat förordnande jämlikt 35 § 1 mom. sista stycket folkbokföringsförordningen. Denna omständighet synes mig tala för att stadgandet saknar större betydelse för taxeringsarbetet — eller i varje fall att ur teknisk synpunkt olägenheterna av stadgandets tillämpning är så avsevärda att man icke velat belasta länsbyråerna med det arbete, som ett uppläggande och förande av tryckplåtar över rörelseidkare skulle medföra. Jag har med hänsyn härtill intet att erinra emot att stadgandet i fråga upphäves. Ej heller har jag något att erinra emot att, där så kan finnas lämpligt, särskilda tryckplåtar upprättas över rörelseidkare, vilka skall beskattas i annan kommun än den där de är mantalsskrivna. Något stadgande härom synes mig dock icke böra inflyta i folkbokföringsförordningen. Erforderliga föreskrifter i ämnet torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av riksbyrån och riksskattenämnden i samråd.»

Mantalsuppgifter.

Gällande bestämmelser. I 38 § folkbokföringsförordningen föreskrives, att envar fysisk person, som ej skall i annans mantalsuppgift upptagas, samt envar juridisk person årligen skall lämna mantalsuppgift i det distrikt, varest han skall mantalsskrivas. Den, som har familj, skall i sin mantalsuppgift upptaga jämväl hos honom bosatta familjemedlemmar med undantag av sådan, som äger eller brukar fastighet eller äger eller är redare i fartyg eller som i rörelse eller hushåll eller för fastighets skötsel regelbundet eller tillfälligt sysselsätter arbetare. Vidare skall fysisk eller juridisk person, som äger, besitter eller brukar fast egendom eller idkar rörelse inom annat distrikt än det, varest han skall mantalsskrivas, till mantalsskrivningen i förstnämnda distrikt avlämna uppgift enligt fastställt formulär angående egendomen eller rörelsen med därtill hörande personal.

I 3 § mantalsskrivningskungörelsen lämnas närmare föreskrifter angående vad mantalsuppgift skall innehålla; formulär till sådan uppgift fastställas av riksbyrån. Mantalsuppgift skall utvisa bl. a.: den fasta egendom uppgiftslämnaren äger inom det distrikt, där uppgiften lämnas, den rörelse uppgiftslämnaren idkar inom det distrikt, där uppgiften lämnas, eller inom

annat distrikt, huruvida uppgiftslämnaren under förrättningsåret inom det distrikt, där uppgiften lämnas, sysselsatt eller kommer att sysselsätta arbetare ävensom, därest antalet anställda understigit fem, de närmare upplysningar angående den sysselsatta arbetskraften som erfordras för försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Den som äger fastighet skall — därest fastigheten är belägen i stad, köping eller eljest i ort beträffande vilken länsstyrelsen så förordnar — jämlikt 40 § folkbokföringsförordningen, förutom mantalsuppgift, lämna en särskild huvudförteckning, upptagande dels de personer, till vilka han inom fastigheten upplåtit lägenhet, dels ock icke upplåtna lägenheter inom fastigheten.

Utredningen. Utredningsmannen erinrar om att, för landsbygdens vidkommande, den obligatoriska skyldigheten att lämna skriftlig uppgift till mantalsskrivningen infördes i samband med folkbokföringsreformens genomförande. Åtskillig kritik hade emellertid, främst från prästerligt håll och från allmänhetens sida, under de gångna åren riktats mot denna skyldighet att lämna skriftlig uppgift. Sålunda hade framhållits bl. a. att i församlingar om upp till 2 000 å 3 000 invånare pastor så väl skulle känna till befolkningen att det vore onödigt med skriftliga mantalsuppgifter. Även hade framförts tanken att i de fall, då någon förändring icke skett sedan nästföregående mantalsskrivning, mantalsuppgift av enklare beskaffenhet skulle kunna komma till användning.

I promemorian framhålls, att mantalsuppgifterna — med det nuvarande mantalsskrivningsförfarandet — utgör en nödvändig förutsättning för att mantalsskrivningsarbetet skall kunna fortlöpa smidigt och effektivt. Härtill komme att enligt gällande bestämmelser den, som regelbundet eller tillfälligt sysselsätter arbetare, i mantalsuppgiften skall lämna sådana upplysningar angående den sysselsatta arbetskraften som erfordras för försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen. Inom 1949 års folkbokförings-sakkunniga och 1949 års uppördssakkunniga hade diskuterats möjligheterna att ordna insamlandet av uppgifter rörande sysselsatt arbetskraft på annat sätt. Det nuvarande systemet hade emellertid befunnits vara det mest praktiska, varför någon ändring däri — fränsett vissa detaljer — icke för närvarande borde komma ifråga. Frågan komme emellertid att bli ytterligare undersökt under det fortsatta översynsarbetet. Den obligatoriska skyldigheten för fysiska personer att lämna skriftlig mantalsuppgift borde sålunda bibehållas åtminstone tillsvidare.

Vissa förenklingar i avseende å uppgiftsskyldigheten syntes dock möjliga att genomföra. Utredningsmannen föreslår i sådant hänseende, att uppgift enligt olycksfallsförsäkringslagen om anlitad arbetskraft skall lämnas blott i arbetsgivarens mantalsskrivningskommun, beträffande juridiska personer i den kommun, där den juridiska personen har sitt säte, i stället för i samtliga de kommuner, där arbetare varit anställda, att uppgift om fastighetsinnehav icke vidare skall lämnas å mantalsuppgiften; i stället skall införas skyldighet dels för den som förvärvar fastighet att därom under-

rätta den lokala skattemyndigheten dels ock för ägare av fastighet att anmäla eventuell adressförändring, att den nuvarande bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för den, som äger eller är redare i fartyg, skall slopas, att den nuvarande skyldigheten för den, som driver rörelse i annan kommun än mantalsskrivningskommunen, att i förstnämnda kommun lämna särskild mantalsuppgift skall slopas samt att i fortsättningen såsom regel endast en mantalsuppgift skall avlämnas för varje hushåll.

Departementschefen. »Såsom utredningsmannen framhållit utgör den obligatoriska skyldigheten för fysiska personer att lämna skriftlig mantalsuppgift en förutsättning för att mantalsskrivningsarbetet skall kunna fortlöpa smidigt och effektivt. Med hänsyn härtill och då dessutom uppgifter till olycksfallsförsäkringen inhämtas å mantalsblanketterna bör någon uppmykning f. n. icke ske i fråga om skyldigheten att såväl i stad som på landsbygden lämna skriftlig uppgift till mantalsskrivningen.

Däremot bör såsom utredningsmannen ifrågasatt uppgiftslämnandet i åtskilliga hänseenden kunna förenklas. De förslag som framlagts i utredningspromemorian synes i stort sett vara ägnade att läggas till grund för ändrad lagstiftning i ämnet.

Vad då först beträffar förslaget att arbetsgivare, som är fysisk person, skall allenast i mantalsskrivningskommunen och arbetsgivare, som är juridisk person, skall allenast i den kommun, där den juridiska personens styrelse eller förvaltning har sitt säte, lämna uppgift om av honom anlitad arbetskraft och där om all sådan arbetskraft, skulle ett genomförande av detsamma uppenbarligen medföra fördelar för såväl allmänheten som de lokala skattemyndigheterna. Med hänsyn härtill och då därjämte omläggningen i vissa hänseenden synes kunna komma att medföra en förbättrad redovisning i arbetsgivarförteckningarna har jag intet att erinra emot utredningsmannens förslag i denna del.

Såsom de uppbördssakkunniga framhållit talar dock praktiska skäl för att enkla bolag påförs olycksfallsförsäkringsavgift i arbetsgivarförteckningen i den kommun, där arbetet utförts. Beträffande uppgiftsskyldigheten bör följaktligen gälla att, om två eller flera fysiska personer i rörelse eller för fastighets skötsel gemensamt sysselsätter arbetskraft, uppgift därom skall lämnas i det mantalsskrivningsdistrikt, där rörelsen bedrivs eller fastigheten är belägen.

I anslutning till mina uttalanden i denna fråga vill jag erinra om, att skyldigheten för arbetsgivare att till mantalsskrivningen lämna uppgift om anlitad arbetskraft är fastslagen genom bestämmelser i folkbokföringsförordningen. Föreskrifter om var och på vad sätt skyldigheten skall fullgöras regleras däremot i såväl folkbokföringsförordningen som i mantalsskrivningskungörelsen. Denna författningsteknik är motiverad av att skyldigheten att lämna arbetsgivareuppgift enligt gällande bestämmelser är på ett helt annat sätt än enligt förslaget knuten till skyldigheten att lämna för mantalsskrivningen erforderliga uppgifter. Enligt förslaget blir det två helt olika slag av uppgiftsskyldighet, nämligen dels skyldighet för fysisk

person att årligen lämna *mantalsuppgift* och dels skyldighet för arbetsgivare att lämna *arbetsgivareuppgift*. Vid sådant förhållande synes mig folkbokföringsförordningen böra innehålla den grundläggande bestämmelsen om att arbetsgivare skall lämna arbetsgivareuppgift under det att frågan om var uppgiften skall lämnas bör regleras i administrativ ordning. I sådan ordning synes också böra regleras de övriga frågor, som närmast är av blanketteknisk art, såsom t. ex. frågan huruvida flera arbetsgivare, som tillhör samma hushåll, skall kunna lämna arbetsgivareuppgift å gemensam blankett. Jag får sålunda föreslå, att de nuvarande bestämmelserna i 38 § 2 mom. folkbokföringsförordningen ersätts av ett stadgande, att fysisk eller juridisk person, som under förrättningsåret sysselsatt eller kommer att sysselsätta arbetare, till mantalsskrivningen skall lämna sådan uppgift om den sysselsatta arbetskraften (*arbetsgivareuppgift*), som erfordras för försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Frågan huruvida olycksfallsförsäkringsavgifterna skall på sätt de upp-
bördssakkunniga föreslagit påföras ett år senare än vad nu är fallet saknar jag anledning att i detta sammanhang gå in på. Jag torde få återkomma till densamma vid behandlingen av de upp-
bördssakkunnigas övriga förslag.

Utredningsmannen har föreslagit att, om fysisk eller juridisk person försummar att lämna uppgift om anlitad arbetskraft, den försumlige skall kunna straffas med böter högst trehundra kronor. Jag biträder utredningsmannens förslag i denna del.

I utredningspromemorian har föreslagits, att uppgift om *fastighetsinnehav* icke längre skall lämnas å mantalsuppgifterna men att det i stället skall införas en föreskrift om skyldighet för den, som förvärvat fast egendom, att därom göra anmälan till vederbörande lokala skattemyndighet. Dessutom skall enligt förslaget fastighetsägare, som erhållit ändrad postadress, till den lokala skattemyndigheten göra anmälan om adressförändringen. I flertalet remissyttranden har vitsordats, att den nuvarande uppgiftsskyldigheten i stor utsträckning eftersättes ävensom att de lokala skattemyndigheterna därigenom förorsakas ett betydande arbete utan motsvarande nyta. I en del remissyttranden har dock uttalats farhågor för att den föreslagna anmälningsskyldigheten ej kommer att iakttagas ävensom påtalats svårigheterna för de lokala skattemyndigheterna att utöva kontroll över att anmälningar verkligen kommer in.

Såsom av utredningsmannen och flertalet remissinstanser framhållits skulle ett slopande av uppgiftsskyldigheten angående fastighetsinnehav medföra en förenkling i fråga om allmänhetens uppgiftsplikt till mantalsskrivningen och en arbetsbesparing för de lokala skattemyndigheterna. Jag har med hänsyn härtill intet att erinra emot förslaget i denna del. Vad åter beträffar förslaget att införa anmälningsskyldighet i de fall, då äganderätts- eller adressförändring skett, torde det, med de mindre goda erfarenheter man har i fråga om efterlevnaden av nu gällande bestämmelser om anmälan av flyttning, finnas anledning uttala en viss tveksamhet inför möjligheten att i praktiken genomföra detta förslag. Det torde även kunna

ifrågasättas, huruvida något verkligt behov föreligger av att införa en anmälningsskyldighet i denna mera begränsade form. Såsom utredningsmannen framhållit erhålles nämligen en viss kontroll över växlingar i äganderätt m. m. dels genom de huvudförteckningar, som till mantalsskrivningen skall lämnas i stad och köping samt eljest i ort, beträffande vilken länsstyrelsen så förordnat, dels genom fastighetslängderna och dels genom de lagfartsförteckningar, som inskrivningsdomarna skall tillställa de lokala skattemyndigheterna. Vad i varje fall beträffar städer och köpingar samt andra orter där huvudförteckning skall lämnas är det enligt min uppfattning klart att någon ytterligare anmälningsskyldighet från vederbörande fastighetsägares sida icke är erforderlig. Även vad angår sådana orter, där huvudförteckning icke skall lämnas, synes emellertid ytterligare anmälningar kunna undvaras. De uppgifter, vilka kan inhämtas ur lagfartsförteckningar och fastighetslängder, bör vara tillfyllest. I anslutning härtill vill jag även framhålla, att det enligt 5 § 1 mom. folkbokföringsförordningen åligger roteombud att uppmärksamt följa förändringarna i fråga om fastigheternas ägare och innehavare. Jag får sålunda med hänsyn till det anförda — med tillstyrkande av utredningsmannens förslag att upphäva det nuvarande stadgandet om skyldighet för den som äger, besitter eller brukar fast egendom att till mantalsskrivningen lämna uppgift angående denna egendom — uttala att jag icke kan biträda förslaget om att införa en begränsad anmälningsskyldighet i förevarande hänseende.

Enligt 42 § folkbokföringsförordningen bör varje efter senaste mantalsskrivning ingången avhandling angående ägande-, åbo- eller arrenderätt till fast egendom av fastighetens innehavare vid mantalsskrivningen uppvisas. Enär den särskilda uppgiftsskyldigheten i fråga om fastighetsinnehav föreslås bli slopad, bör stadgandet i 42 § ersättas av en föreskrift om att lokal skattemyndighet må, där så finnes påkallat, förelägga den som efter senaste mantalsskrivning blivit ägare till eller därmed likställd innehavare av fast egendom att inom viss tid för myndigheten uppvisa vederbörliga åtkomsthandlingar. Sådant föreläggande bör tillställas vederbörande i rekommenderat brev. Skyldighet att efter föreläggande uppvisa fångeshandling bör även åvila den som blivit ägare till eller därmed likställd innehavare av byggnad å ofri grund. I anslutning härtill bör vidare en ändring av huvudsakligen formell art ske i 44 §.

Emot utredningsmannens förslag att slopa den särskilda uppgiftsskyldigheten för den som äger eller är redare i fartyg finner jag ej anledning till erinran. Icke heller har jag någon invändning mot förslaget att uppgift om rörelse, som bedrives i annan kommun än mantalsskrivningskommunen, icke längre skall lämnas.

Utredningsmannens förslag att samtliga hushållsmedlemmar skall upptagas på hushållsföreståndarens mantalsuppgift finner jag mig böra biträda.

Det bör sålunda åligga envar fysisk person, med undantag dock för den som är medlem av annans hushåll och bosatt hos denne, att årligen lämna

skriftlig uppgift (*mantalsuppgift*) till mantalsskrivningen i det distrikt, där han skall mantalsskrivas. Enär det ankommer på Kungl. Maj:t att förordna angående vad mantalsuppgift skall innehålla, synes det mig icke erforderligt att i folkbokföringsförordningen föreskriva, att den som är medlem av annans hushåll och bosatt hos denne skall upptagas i dennes mantalsuppgift. Föreskrift härom bör meddelas i administrativ ordning.

Enligt 38 § 1 mom. andra stycket folkbokföringsförordningen åligger det hushållsföreståndare att tillse, att mantalsuppgifter avlämnas för samtliga till hushållet hörande eller eljest hos honom inneboende personer, samt att såvitt möjligt föranstalta om rättelse eller fullständigande av uppenbart oriktig eller ofullständig uppgift. De särskilda kungörelserna angående folkbokföringen i Stockholm respektive Göteborg innehåller bestämmelser om motsvarande skyldighet för den som innehar bostadslägenhet. Ifrågasvarande stadgande i folkbokföringsförordningen motsvaras av en föreskrift i 3 § 1 mom. mantalsskrivningskungörelsen att mantalsuppgift skall utvisa dels de hos uppgiftslämnaren bosatta personer, vilka är skyldiga att lämna egna mantalsuppgifter, dels ock de personer, vilka uppehåller sig hos uppgiftslämnaren vid den tid uppgiften avlämnas men icke bör inom distriktet mantalsskrivas, så ock anledningen till deras vistelse hos uppgiftslämnaren och det distrikt, inom vilket de bör mantalsskrivas samt deras bostad därstädes. De upplysningar angående inneboende m. fl., som sålunda lämnas till mantalsskrivningen, torde endast undantagsvis äga betydelse för mantalsskrivningsarbetet. Det kan med hänsyn härtill och då upplysningarna stundom kan vara direkt vilseledande för mantalsskrivningsförrättarna synas lämpligt att, när nu ansträngningar göres att förenkla mantalsuppgiften, helt slopa uppgiftsplikten eller åtminstone genomföra en viss uppmjukning av densamma. Huruvida så kan ske kommer — under hänsynstagande till bl. a. statistiska synpunkter — att närmare övervägas. Även om de nyssnämnda föreskrifterna i mantalsskrivningskungörelsen bibehållas, synes man dock böra slopa skyldigheten för hushållsföreståndaren att tillse, att den inneboende fullgör sin uppgiftsplikt liksom att granska och i förekommande fall även rätta dennes mantalsuppgift. Det må framhållas, att hushållsföreståndaren i många fall torde sakna kompetens därtill. Jag föreslår med hänsyn härtill att bestämmelsen i 38 § 1 mom. andra stycket folkbokföringsförordningen upphäves.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda förslaget och får därför hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 12 februari 1953.

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Osvald, Nils A. Larsson, Lindahl, Ebbe Ohlsson, Grym*, Ivar Nilzon och Boo*;

från a n d r a kammaren: herrar Åhman, Andersson i Mölndal*, Johansson i Torp, Nyberg*, Levin, Andersson i Ryggestad, Hansson i Skegrie och Munktell.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.